

שהדין מתעורר על חטאי העולם,
אז הוא בא ונמצא פמקטרג לפני
הקדוש ברוך הוא, ונטמא
המקדש, וכל הפנים עצובות,
והדין נמצא. ועל זה (בראשית) קץ
כל בשר בא לפני. לפני ודאי,
לבקש על חטאי בני העולם,
שהם גרמו.

בא וראה, כל אדם שיעשה
וישמר את מצוות התורה,
הנשמה שמורה בגופו, שהוא
תבה, ולא נענש, ולא ישלט עליו
מלאך המות. וכל אדם שאינו
שומר ולא מקיים מצוות התורה
ועובר עליה, אז מלאך המות
ישלט עליו.

בא וראה, התבה היא הגוף. נח
ואשתו - י"ה. שם ואשתו - ו"ה.
ונעשה השם מלא. יהו"ה אחד -
יפת ואשתו. י"ה - חם ואשתו,
והם פדגמא זו.

זוה (שם) ויאמר אלהים לנח,
אלהים זו שכניה, קץ כל בשר
וגו'. (שם) צהר תעשה לתבה - זהו
הסוד של הגוף. אתה ובניך וגו'
- גברים לחוד ונשים לחוד. (שם)
ויעש נח - זו ברית קדש. ככל
אשר צוה אתו אלהים - זו שכניה.
(שם) ויאמר ה' לנח - כאן מדת
הרחמים.

ומן הבהמה אשר לא טהרה היא
שנים איש ואשתו, שהרי היא
מצד הטמאה, ועל זה אמר (מכה
ח) והאבדתי. ואסתכל שאין בו
אלא שנים, ואין בהם שבועה
שבועה, כמו שכתוב בעוף
השמים, ארבע עשרה זכר ונקבה,
לחיות זרע על פני כל הארץ. (שם)
שנים שנים באו וגו'. הסתכל
וראה, על מה שאמר בראשונה
ומן הבהמה אשר לא טהרה היא,
ואחר כך שנים שנים.

אמר רבי יהודה, בא וראה, אין
לך בכל לילה ולילה שלא תצא

דלטורא, בשעתא דדינא איתער על חובי
עלמא, פדין איהו אתי ואשתכח מקטרגא קמי
קודשא בריך הוא, ואסתאב מקדשא, וכל
אנפין עציבין, ודינא אשתכח. ועל דא קץ כל
בשר בא לפני. לפני ודאי, למתבע על חובי
בני עלמא, דאינון גרמו.

(עוד לפרשת נח)

תא חזי, כל בר נש דיעבד וינטר פיקודי
אורייתא, נשמתא אסתמרא בגופיה,
דאיהו תיבה, ולא אתענש, ולא ישלוט עליה
מלאך המות. וכל בר נש דלא נטיר ולא קיים
פקודי אורייתא, ואעבר עליה, מלאך המות
פדין ישלוט עליה.

תא חזי, תיבה, איהו גופא. נח ואשתו, י"ה.
שם ואשתו, ו"ה. ואתעביד השם מלא,
יהו"ה אחד. יפת ואשתו, י"ה. חם ואשתו,
ואינון פדוגמא דא.

ודא ויאמר אלהים לנח. אלהים, דא שכניתא,
קץ כל בשר וגו'. צהר תעשה לתיבה, דא
איהו רזא דגופא. אתה ובניך וגו', גוברין
לחוד, ונשין לחוד. ויעש נח, דא ברית
קדישא. ככל אשר צוה אתו אלהים, דא
שכינתא. ויאמר ה' לנח, הכא מדת רחמים.

ומן הבהמה אשר לא טהרה היא שנים איש
ואשתו, דהא היא מסטרא דמסאבא, ועל
דא אמר, (מכה ה ט) והאבדתי. ואסתפל דלית
ביה, אלא תריין, ולא אית בהון שבועה שבועה,
כמה דכתיב, בעוף השמים, ארבע סרי דכר
ונוקבא, לחיות זרע על פני כל הארץ. שנים
שנים באו וגו' אסתפל וקמא, על מה דאמר
בקדמיתא ומן הבהמה אשר לא טהרה היא,
ולבתר שנים שנים.

אמר רבי יהודה, תא חזי לית לך בכל ליליא

הַנְּשֵׂמָה מִגּוּף אָדָם, שְׁנִקְרָאת יוֹנָה, שְׁכָתוּב (שם ח. ח) וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה. הַקְּלוּ הַמַּיִם - אֵלּוּ מַיִם הַיַּיְדוּנִים, כְּמוֹ שְׁנֹאֲמַר (תהלים קכד) הַמַּיִם הַיַּיְדוּנִים, שֶׁהֵם מִצַּד הַטְּמֵאָה. מֵעַל הָאָרֶץ, שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מִן הָאָרֶץ, אֵלּוּ מִלְּאֲכֵי חֲבָלָה.

מָה כְּתוּב? וְלֹא מִצְאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ, שְׁנִמְנָעָה מִן הַעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן וּמִן הַצְּדִיקִים שֶׁלְּמַעַלָּה וּמִכָּל הַבְּרָכוֹת. זֶהוּ שְׁכָתוּב (בראשית ח. ט) וַתֵּשֶׁב אֱלֹהֵי אֵל הַתְּבָה כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.

הוֹצִיא אוֹתָהּ שְׁנֵית, (שם ח. ט) וַיּוֹסֶף שִׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ. וּמִתּוֹךְ הַדֹּחַק וְהַצֶּעַר - וַתֵּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עָרֵב, שֶׁלֹּא הָיְתָה מְאִירָה לָהֶם שַׁעַת הַרְּוָחָה כְּמוֹ שֶׁהָיְתָה בְּרֵאשׁוֹנָה, וְנִחְשַׁף לָהּ הַיּוֹם, וְהָעָרִיב לָהּ הַשֶּׁמֶשׁ.

וְכֹה אָמְרָה לְנַח וּלְכַנּוּי? (שיר ה) מִצְּאֵנִי הַשְּׂמֵרִים הַסּוֹבְבִים בְּעִיר, אֵלּוּ שׁוֹמְרֵי שַׁעְרֵי יְרוּשָׁלַיִם, וְעַם כָּל זֶה (בראשית ח. יא) וְהִנֵּה עֲלָה זִית טָרֶף בְּפִיָּה. וְעַל זֶה (שם) וַיִּדַע נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם, וְהִתְחַזְּקוּ מִלְּאֲכֵי הַקִּדְשָׁה עַל מִלְּאֲכֵי הַחֲבָלָה. (שם) וַיִּיחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרַיִם וְכוּ', וְלֹא יִסְפָּה חֲרָבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ.

אַחַר שֶׁהִסְתַּתֵּר וְעֵבֵר אוֹתוֹ הַזָּמָן שֶׁשִּׁלַּט מִלְּאֲךָ הַמָּוֶת וְעֵבְרוּ הַרְשָׁעִים מִן הַעוֹלָם, מָה כְּתוּב? (שם) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

הַסְּפִינָה נִמְשָׁלָה לְתַבַּת נֹחַ, וַיֵּשׁ בָּהּ אֲנָשִׁים וַיְהוּדִים וַיִּשְׁמַעְאֵלִים וּבְנֵי עֶשָׂו. כְּדָגְמָא זוּ יֵשׁ בְּגוּף כָּלִיל מִכָּל הַיּוֹן, דְּגוּפָא דָא, לָאוּ אִיהוּ מִן נִשְׁמַתָּא קַדִּישָׁא, וְדָא הוּא דְאָמַר לְנַח, דְּאִיהוּ נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא, כְּמָה דְאִתָּא אָמַר עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גִפְרִי. וְדָא הוּא דְאָמַר לְאַבְרָם, לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ, לְמָה זֶהוּ שְׂאֵמַר לְאַבְרָם (שם יב) לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ. לְמָה פְּעַמִּים? אֵלָּא, צֵא מִדִּירְתְּךָ וּמִגּוּפְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ,

וְלִילִיָּא, דְּלֹא תִיפּוּק נִשְׁמַתָּא מִגּוּפָא דְּבֵר נִשׁ, דְּאִיקְרֵי יוֹנָה. דְּכָתִיב, וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה. הַקְּלוּ הַמַּיִם, אֵלֶּיךָ מַיִם יַדוּנִים, כְּמָה דְאִתָּא אָמַר (דף כו ע"ב) (תהלים קכד ה) הַמַּיִם הַיַּיְדוּנִים. דְּאִינוּן מִסְטָרָא דְמִסְטָבוּ. מֵעַל הָאָרֶץ, דְּאִינוּן לְעִיל מִן אֶרְעָא, אֵלֶּיךָ מִלְּאֲכֵי חֲבָלָה.

מָה כְּתִיב. וְלֹא מִצְּאָה הַיּוֹנָה מְנוּחַ, דְּאִתְּמַנְעֵי מֵעֲלָמָא עֵילָאָה, וּמִן צְדִיקִים דְּלְעִילָא, וּמִכָּל בְּרָכָאן. הִדָּא הוּא דְכָתִיב, וַתֵּשֶׁב אֱלֹהֵי אֵל הַתְּיָבָה כִּי מַיִם עַל פְּנֵי כָל הָאָרֶץ.

אַפִּיק לָהּ תְּנַיִינוֹת, וַיּוֹסֶף שִׁלַּח אֶת הַיּוֹנָה מֵאִתּוֹ, וּמִגּוּ דוּחָקָא וְצִעְרָא, וַתֵּבֵא אֵלָיו הַיּוֹנָה לְעֵת עָרֵב, דְּלֹא הוּת נִהְרָא לֹוֹן שַׁעַתָּא דְרוּוָחָא, כְּמָה דְהוּת בְּקִדְמִיתָא, וְאִתְחַשַּׁף לָהּ יוֹמָא, וְאִתְעָרֵב לָהּ שְׁמֵשׁא.

וְכֹה אָמַרְתָּ לְנַח וּלְכַנּוּי. (שה"ש ה ז) מִצְּאֵנִי הַשְּׂמֵרִים הַסּוֹבְבִים בְּעִיר. אֵלֶּיךָ נְטָרֵי תְרַעֲוֵי יְרוּשָׁלַיִם. וְעַם כָּל דָּא, וְהִנֵּה עֲלָה זִית טָרֶף בְּפִיָּה, וְעַל דָּא וַיִּדַע נֹחַ כִּי קָלוּ הַמַּיִם, וְאִתְתַּקְּפוּ מִלְּאֲכֵי דְקִדְשָׁה עַל מִלְּאֲכֵי חֲבָלָה. וַיִּיחַל עוֹד שְׁבַעַת יָמִים אַחֲרַיִם וְכוּ', וְלֹא יִסְפָּה וְכוּ', חֲרָבוּ הַמַּיִם מֵעַל הָאָרֶץ.

בְּתַר דְּאִסְתַּמַּר וְאַעְבַּר הַהוּא זִימְנָא דְשִׁלִּיט מִלְּאֲךָ הַמָּוֶת, וְאִתְעָבְרוּ חֲיִיבִין מֵעֲלָמָא, מָה כְּתִיב, וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נֹחַ.

סְפִינָתָא אִמְתִּילַת לְתִיבּוּתָא דְנַח, וְאִית בָּהּ גּוּבְרִין יְהוּדָאִין וַיִּשְׁמַעְאֵלִים וּבְנֵי עֶשָׂו, כְּדוּגְמָא דָּא אִית בְּגוּפָא, כְּלִיל מִכּוֹלְהוּן, דְּגוּפָא דָּא, לָאוּ אִיהוּ מִן נִשְׁמַתָּא קַדִּישָׁא, וְדָא הוּא דְאָמַר לְנַח, דְּאִיהוּ נִשְׁמַתָּא לְנִשְׁמַתָּא, כְּמָה דְאִתָּא אָמַר עֲשֵׂה לָךְ תַּבַּת עֲצֵי גִפְרִי.

וְדָא הוּא דְאָמַר לְאַבְרָם, לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ, לְמָה זֶהוּ שְׂאֵמַר לְאַבְרָם (שם יב) לָךְ לָךְ מֵאַרְצְךָ. לְמָה פְּעַמִּים? אֵלָּא, צֵא מִדִּירְתְּךָ וּמִגּוּפְךָ וּמִבֵּית אָבִיךָ,

שֵׁשׁ שְׁלֹמוֹת לְמַעְלָה. אֶל הָאֲרֶץ
אֲשֶׁר אֲרָאָךְ - זֶה הַגּוֹף, שֶׁהוּא
תַּבַּת נח.

וּבְהִנָּמָא הוּוּ הָיָה נח. זֶהוּ שְׁכַתּוּב
(שם ח) וַיִּשְׁלַח אֶת הַיּוֹנָה. וְהוֹצִיאֵנוּ
אֶת הַיּוֹנָה מִן הַתְּבֵיבָה וְנִתְּנָנוּ אוֹתָהּ
בְּמַיִם. בְּדִגְמָא זוּ יֵצֵאָה לָהּ הַיּוֹנָה
מִתְּבַת נח, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וְלֹא
יִסְפָּה שׁוֹב אֵלָיו עוֹד.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, כְּשֶׁנֶּחַ הָיָה
בַּתְּבֵיבָה, הָיָה פּוֹחֵד שֶׁלֹּא יִזְכֹּר אוֹתוֹ
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָמִים.
וְכִינּוֹן שֶׁעָבְרוּ חֲטָאֵי הָעוֹלָם, אָזִי
מֵה כְּתוּב? וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נח.

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם

רַבִּי פֶּתַח בְּפִסְוֹק הַזֶּה, (שם ה)
מְצֹאנִי הַשְּׁמֵרִים הַסֹּכְבִים בְּעִיר
הַכּוֹנֵי פְּצֵעוֹנֵי נִשְׂאוּ אֶת רִדְיָהּ
מְעַלֵּי שְׁמֵרֵי הַחֲמוֹת. כְּמָה חֲבִיבָה
הִיא הַנְּשֻׁמָּה הַנִּתּוֹנָה מִתַּחַת פֶּסֶא
הַכְּבוֹד, מִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ, מֵאַרְצוֹת
הַחַיִּים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קטו)
אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.
וְלִמָּה קָרָאוּ דוֹד אֲרָצוֹת הַחַיִּים,
וְכִי לְמַעְלָה יֵשׁ אֲרָצוֹת? אָמַר רַבִּי
יִצְחָק, לֹא אֲרָצוֹת מִמֶּשׁ, וְלֹא עַל
דַּעַת שֶׁל אֲרָצוֹת אָמַר אוֹתוֹ דּוֹד,
אֶלָּא לְשׁוֹן רִצּוֹי הוּא, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר
(יחזקאל ב) אֲרָצָה אֲתָכֶם. כְּלוֹמַר,
אָמַר דּוֹד, אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּמִקְוֹם
אֲשֶׁר יִרְצוּ תְּמִיד הַצְּדִיקִים,
הַנִּקְרָאִים חַיִּים, אֲשֶׁר רִצּוֹנָם לְלַכֵּת
וְחִפְצָם לְלַכֵּת שְׁמָה. וּמִמְּקוֹם
הַקְּדוֹשׁ בָּאָה הַנְּשֻׁמָּה לְהֵאִיר עַל
הַגּוֹף הָאֶפֶל, כְּדִי לְהוֹלִיכּוֹ בְּדֶרֶךְ
יְשֵׁרָה וְלַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ וּרְצוֹן
בוֹרְאוֹ, לְבֹא לְמַחֵר וְלִטֵּל שְׂכָרוֹ.
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלְמָלָא לֹא
הֵינְנוּ בְּעוֹלָם - נֶאֱמָר לָנוּ, וְלֹא נִתֵּן
חֲשׁבוֹן לְבַעַל הַפִּתְקָה. אַחֵר כֶּף
אָמַר, חֲזַרְתִּי בִּי.

יְאוֹת לָן, וְלֹא נִיְהָב חוֹשְׁבָנָא לְמֵאֲרִיָּה דְּפִיתְקָא, לְכַתֵּר אָמַר, הַדְרִי בִּי.

תְּרֵי זִמְנֵי. אֶלָּא, פּוֹק מִן דִּירְתָךְ וּמִן גּוֹפְךָ,
וּמִן בֵּית אָבִיךָ, דְּאִית שְׁלָם דְּלַעִילָא. אֶל הָאֲרֶץ
אֲשֶׁר אֲרָאָךְ, דָּא גּוֹפָא, דְּאִיהִי תִיבַת נח.

וּבְהִנָּמָא דָּא הוּוּה נח, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב, וַיִּשְׁלַח
אֶת הַיּוֹנָה. וְאֶפִּיקוּ לָהּ לַיּוֹנָה מִן
תִּיבּוֹתָא, וַיִּהְיֶה לָהּ בְּמַיָּא. בְּדוּגְמָא דָּא נִפְקָא
לָהּ יוֹנָה מִן תִּיבּוֹתָא דְנח, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר וְלֹא
יִסְפָּה שׁוֹב אֵלָיו עוֹד.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, נח פֶּד הוּוּה בְּתִיבּוֹתָא, הוּוּה
דְּחִיל דְּלֹא יִדְפֵר לִיה קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא
לְעוֹלָמִין, וְכִינּוֹן דְּאִתְּעָבְרוּ חוֹבֵי עוֹלָמָא, כְּדִין
מֵה פְתִיב וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת נח.

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם

רַבִּי פֶּתַח בְּהַאי קָרָא, מְצֹאנִי הַשְּׁמֵרִים הַסֹּכְבִים
בְּעִיר הַכּוֹנֵי פְּצֵעוֹנֵי נִשְׂאוּ אֶת רִדְיָהּ מְעַלֵּי
שְׁמֵרֵי הַחֲמוֹת. כְּמָה חֲבִיבָה הִיא הַנְּשֻׁמָּה,
הַנִּתּוֹנָה מִתַּחַת פֶּסֶא הַכְּבוֹד, מִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ,
מֵאַרְצוֹת הַחַיִּים, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (תְּהִלִּים קטו ט)
אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים.

וְלִמָּה קָרָאוּ דוֹד אֲרָצוֹת הַחַיִּים, וְכִי לְמַעְלָה
יֵשׁ אֲרָצוֹת. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, לֹא אֲרָצוֹת
מִמֶּשׁ, וְלֹא אֲדַעְתָּא דְאַרְצוֹת אָמַר דּוֹד, אֶלָּא
לְשׁוֹן רִצּוֹי הוּא, כְּמָה דְאִתְּ אָמַר (יחזקאל כ מא)
אֲרָצָה אֲתָכֶם. כְּלוֹמַר, אָמַר דּוֹד, אֶתְהַלֵּךְ לִפְנֵי
ה', בְּמִקְוֹם אֲשֶׁר יִרְצוּ תְּמִיד הַצְּדִיקִים,
הַנִּקְרָאִים חַיִּים, אֲשֶׁר רִצּוֹנָם וְחִפְצָם לְלַכֵּת
שְׁמָה. וּמִמְּקוֹם הַקְּדוֹשׁ, בָּאָה הַנְּשֻׁמָּה לְהֵאִיר
עַל הַגּוֹף הָאֶפֶל, כְּדִי לְהוֹלִיכּוֹ בְּדֶרֶךְ יְשֵׁרָה,
וְלַעֲבֹד עֲבוֹדָתוֹ וּרְצוֹן בוֹרְאוֹ, לְבֹא לְמַחֵר
וְלִיטוֹל שְׂכָרוֹ.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלְמָלִי לָא הוּוּינָא בְּעוֹלָמָא
יְאוֹת לָן, וְלֹא נִיְהָב חוֹשְׁבָנָא לְמֵאֲרִיָּה דְּפִיתְקָא, לְכַתֵּר אָמַר, הַדְרִי בִּי.